

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของผู้ดูแลเด็ก รวมทั้งความคิด ความเห็นต่อการอ่านหนังสือให้เด็กฟัง 2) เพื่อสำรวจหนังสือสำหรับเด็กในบ้าน และชุมชน 3) เพื่อหารูปแบบการส่งเสริมการอ่านหนังสือให้เด็กฟังที่บ้านและศูนย์เด็ก/อนุบาล 4) เพื่อถอดบทเรียนการอ่านหนังสือให้ลูกฟัง ทั้งผลที่มีต่อเด็ก ต่อพ่อแม่ และต่อทีมวิจัยทั้งหมด 5) เพื่อส่งเสริมให้ อบต.เห็นความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพเด็กก่อนวัยเรียนโดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูศูนย์เด็กอ่านหนังสือให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอ และมีคำถามการวิจัยคือรูปแบบการส่งเสริมการอ่านหนังสือให้เด็กอายุแรกเกิดจนถึง 3 ปี เป็นอย่างไรจะพัฒนาบทบาทของผู้เกี่ยวข้องได้อย่างไร ด้วยเงื่อนไขใด กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา 1) พ่อแม่ที่มีลูกอายุไม่เกิน 3 ปี ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ ในพื้นที่อำเภอไทยเจริญ เลิงนกทา กุดชุม และคำเขื่อนแก้ว รวม 92 คน 2) กลุ่มเด็กอายุไม่เกิน 3 ปี ที่พ่อแม่จะต้องอ่านหนังสือให้ฟัง 92 คน 3) เด็กในศูนย์เด็กเล็ก/อนุบาล จำนวน 288 คน การศึกษาใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตในขณะจัดกระบวนการเรียนรู้

ผลการศึกษา มีดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูลก่อนเริ่มโครงการ ในพื้นที่ที่มีการอ่านหนังสือให้เด็กฟังร้อยละ 16 เด็กดูโทรทัศน์วันละ 2-3 ชั่วโมง ส่วนรูปแบบของการส่งเสริมการอ่านหนังสือให้เด็กฟังพบว่า มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ชวนผู้ปกครองเข้าร่วมโครงการ 2) เก็บข้อมูลพื้นฐาน 3) จัดหาหนังสือสำหรับเด็กมาให้ผู้ปกครอง 4) ผู้ปกครองอ่านหนังสือให้เด็กฟังทุกวัน 5) ติดตามและถอดบทเรียนสม่ำเสมอต่อเนื่องทุก 1-2 เดือนเป็นอย่างน้อย 6) จัดเวทีสะท้อนบทเรียนแก่ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้การอ่านหนังสือให้เด็กฟังส่งผลต่อผู้ปกครองคือ ผู้ปกครองใส่ใจต่อเด็กมากขึ้นอยู่กับลูกมากขึ้น รู้จักสังเกตพัฒนาการของลูก สัมพันธภาพในครอบครัวดีขึ้น และถือเป็นโอกาสของคนยากจนได้เข้าถึงหนังสือ ส่วนผลต่อชุมชนทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ เกิดห้องสมุดน้อย ในสถานีนามัย 2 แห่ง มีการพลิกฟื้นภูมิปัญญาการเล่านิทานให้เด็กฟัง เกิดเครือข่ายสร้างหนังสือตัวน้อยโดยโครงการได้รับหนังสือจากการบริจาคเกือบ 700 เล่ม สำหรับผลต่อเด็กพบว่าทำให้เด็ก เก่ง ดี มีความสุข โดยมีความจำดี เกิดการเลียนแบบ สื่อสารรู้เรื่อง มีพัฒนาการทางภาษาที่ดี รวมถึงความสามารถในการจำแนกลักษณะของวัตถุ มีความอดทน รู้จักรอ มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นดีขึ้น รู้จักเก็บของเป็นระเบียบ รู้จักสังเกต การรู้จักแบ่งปัน มีความสามัคคี รู้จักกติกา มีสมาธิ นอกจากนี้ยังส่งผลต่อครูทำให้ช่างสังเกตมากขึ้น เปิดโอกาสให้เด็กเข้าถึงหนังสือ มีเทคนิคการเล่าหรืออ่านนิทานเพิ่มขึ้น มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองเด็กมากขึ้น